

Kokemusosaaminen

Kokemusosaamisella tarkoitetaan tässä kokemuksen tuomaa ymmärrystä ja tietoa, jota hyödynnetään toisten ihmisten auttamiseksi, tukemiseksi tai heidän auttamis- ja osaamisvalmiuksiensa lisäämiseksi. Kokemustieto antaa ammatillisen ja tieteellisen tiedon rinnalle kokemuspohjaisen näkökulman.

Kokemustieto voi liittyä hyvin monenlaiseen omakohtaiseen kokemukseen, kuten kokemukseen palveluiden käytöstä, järjestöaktivismista tai maahan muuttamisesta, sairaudesta tai siitä kuntoutumisesta. Usein kokemusosaaminen liittyy johonkin haastavaan elämäkokemukseen ja siitä selviytymiseen. Palvelun asiakkuus, mutta myös palvelussa työskentelevä ammattilainen omaavat kokemustietoa palvelusta.

Kokemusosaamisen hyödyntämistä voi tarkastella ainakin seuraavista näkökulmasta:

1. **Asukazosallisuutena**, jossa asukas voi osallistua asuinalueensa toimintaan ja kehittää sitä, ja **asiakazosallisuutena**, jossa asiakkaat voivat osallistua omien palveluidensa mutta myös laajemmin alueensa palveluiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin
[Asiakazosallisuus toiminnan lähtökohtana \(Alueuudistus.fi\)](http://Alueuudistus.fi)
2. Vertaistoimintana, jossa samantyyppisiä asioita kokeneet ihmiset tukevat toisiaan vastavuoroisesti
3. **Yhteiskehittäjyytenä**, jossa asiakkaat, kokemusasiiantuntijata ja ammattilaiset kehittävät yhdessä esimerkiksi tiettyä palvelua tai palveluiden yhdyspintoja tai muuta toimintaa yhdessä kunkin osaamista hyödyntäen.
4. **Kokemustoimija- ja asiantuntijatoimintana**, jossa kokemuksen omaavat ihmiset tarjoavat oman kokemuksensa ja kokemusasiiantuntijakoulutuksen myötä karttunutta osaamistaan muiden hyödyksi

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Edellä kuvatut näkökulmat ovat limittäisiä. Tässä kirjoituksessa syvennyttään kokemustoimija- ja kokemusasiantuntijatoiminnan osallisuutta edistävään sekä opinto- ja työelämävalmiuksia vahvistavaan näkökulmaan.

Kokemustoimijaksi tai kokemusasiantuntijaksi voidaan kutsua ihmistä, jolla on omakohtaista kokemusta joko sairastavana, kokeneena, toipuneena, kuntoutuvana, palveluita käyttäneenä tai läheisenä/omaisena. Kokemusasiantuntija tietää, mikä häntä on auttanut, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet hänen tai läheisensä toipumiseen tai elämän muutokseen ja siihen sopeutumiseen. Kokemustoimijoilla ja asiantuntijat ovat saaneet valmennusta tai koulutusta kokemusasiantuntijana toimimiseen ja ennen kaikkea oman elämäkokemuksensa työstämiseen **jäsennellyksi tarinaksi**. Tarina toimii työkaluna ja tietovarantona kokemustoimijan toimiessa eri tehtävissä.

Kokemustoimija- ja kokemusasiantuntijatoiminta osallisuuden vahvistajana

Usein sairaus ja haasteellinen elämäntilanne syrjäyttää tutuista sosiaalisista verkostoista kuten työelämä- ja opintopoluilta tai estää niihin osallistumista. Kokemustoiminta voi eheyttää ja parantaa hyvinvointia tarjoamalla mielekästä tekemistä ja elämään sisältöä sekä antaa mahdollisuuden kasvaa ihmisenä. Vastuu koskien omaa hoitoa ja kuntoutumista sekä vertaisuuden kokemuksellisuus kasvavat. Ihminen voi kokea itsensä tarpeelliseksi ja hyödylliseksi. Itsevarmuus ja pystyvyyden tunne kasvavat. Ihmissuhdetaidot karttuvat, yhteiskunnallinen näkemys avartuu. Toiminta antaa uusia valmiuksia ja tietoa ja taitoja. Kokemustoimija- ja kokemusasiantuntijatoiminta on itseisarvo sinänsä, eikä sitä tule valjastaa vain koulutus- ja työelämäpoluilla etenemisen vaiheeksi.

”Kokemusasiantuntijakoulutus on ollut joillekin ensimmäinen kiinnittyminen johonkin, yhteiskuntaan, olla osa jotakin ja kuulua johonkin yhteisöön. Opiskelu- ja työelämätaidot nousevat tärkeiksi koulutuksen aikana, monella ne ovat hyvin keskeneräisiä. Toimijuuden vahvistaminen, vastuunotto ja oman roolin tunnistaminen on yksi koulutuksen tärkeimpiä tehtäviä.”

Hanna-Leena Hurri, kokemusasiantuntijakouluttaja

Kokemuksen työstäminen on prosessi, joka voi toteutua osana monenlaista toimintaa esimerkiksi [yhteiskehittämisen](#) prosesseissa. Yhdessä asioita työstämällä – vaikkapa draaman keinoin tai tutkimalla yhdessä ilmiöitä asiakkaiden ja ammattilaisten sekä omaisten ja koulutettujen kokemustoimijoiden kesken – syntyy usein ajattelun ja uudenlaisen ymmärryksen laajenemista kaikilla osapuolilla niin itse ilmiöstä, mutta myös omasta suhteestaan ilmiöön ja siihen vaikuttamiseen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Kokemustoimija- ja kokemusasiantuntijakoulutus

Kokemustoimijana, ja erityisesti vaativissa kokemusasiantuntijatehtävissä toimiminen vaatii kokemuksen rinnalle teoreettista tietoa ja koulutuksen tarjoamia valmiuksia toimia. Kokemusasiantuntijana toimiminen edellyttää myös oman elämänkokemuksen riittävää käsittelyä (esimerkiksi mielenterveys- ja päihdeongelmien osalta riittävän pitkälle edennyttä kuntoutumisprosessia tai muutosprosessin tarkastelua) sekä kykyä ja taitoa käyttää ja soveltaa omia kokemuksiaan eri tilanteissa. Kokemusta työestetään valmennuksen avulla ja yhdessä vertaisten kanssa reflektoiden omaksi **kokemustarinaksi**, jota voi hyödyntää esimerkiksi kouluttajana toimiessa.

Kokemus jalostuu asiantuntijuudeksi

Kokemusasiantuntijuuden kokonaisuutta valmistellaan parhaillaan uuden Kasvatuksen ja ohjauksen ammattitutkinnon valinnaiseksi tutkinnon osaksi. Muutos on osa laajaa opetushallituksen tutkintoreformia.

Kokemustoimija- tai -asiantuntijakoulutus ei kuitenkaan toistaiseksi (5/2018) ole yhtenäisesti standardoitu koulutuskokonaisuus. Koulutus vaihtelee maassamme parin päivän perustietokoulutuksesta jopa kahdeksan kuukauden mittaiseen monimuotovalmennukseen.

Kokemusasiantuntijoiden ja ammattilaisten yhteistoiminnan vahvistamiseksi on toteutettu eri puolilla maata myös **yhteisvalmennuksia**, muun muassa ryhmänohjaamisesta, motivoivasta lähestymistavasta tai palveluohjauksesta. Näin kokemustoimija tai kokemusasiantuntija ja ammattilainen saavat eväitä ja välineitä yhteistyöhön toimia esimerkiksi työparina palvelussa.

Pitkäkestoinen kokemusasiantuntijakoulutus antaa valmiudet toimia moninaisissa kokemusasiantuntijatehtävissä sekä taitoja yhteistyöhön ammattilaisten kanssa.

Kokemustoimija- ja kokemusasiantuntijakoulutuksen lisäksi Suomessa valmennetaan kokemuksen omaavia myös vertais- ja tukihenkilötoimintaan.

Esimerkkejä

- **Kokoa ry:n** suosituksen mukainen koulutuksen minimituntimäärä on 50 tuntia ja minimikesto neljä kuukautta, mikä mahdollistaa omien kokemusten prosessoinnin ja kokemusasiantuntijuuteen kasvamisen. Kokemustoimintaverkoston jäsenjärjestöjen toteuttamat koulutukset perustuvat yhtenäiseen koulutusmalliin, jonka minimituntimäärä on 40 tuntia, sisältäen 3–6 lähipäivää ja itsenäistä opiskelua. Näiden lisäksi useat sairaanhoitopiirit sekä jotkut järjestöt ja oppilaitokset järjestävät erimittaisia ja sisältöisiä koulutuksia lähinnä osana kehittämishankkeita.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

- Yhteisvalmennus, Järvenpään SOSKU-osahanke

Lue lisää:

- Verkottajan kammareissa (Hietala & Terävä 2017)

Kokemustoimija- ja kokemusasiantuntijatoiminnan työtehtäviä

Kokemusasiantuntija voi toimia muun muassa yhteiskehittäjänä palveluiden suunnittelussa, kehittämisessä, toteuttamisessa ja arvioinnissa sekä esimerkiksi vertais-, koulutus-, tiedotus- kuin strategiatyössä.

Esimerkkejä kokemusasiantuntijan tehtävistä: kokemusasiantuntijan vastaanotto, kehittämistyöryhmien tai ohjausryhmien jäsenyys, havainnointi, tiedonkeruu ja palvelujen arviointi, hoito- ja palveluketjujen kehittäminen, työhaastattelut ammattilaisten työparina, ryhmänohjaus ammattilaisen työparina, koulutus- ja luennotitehtävät, digipalvelut kuten kokemusasiantuntija-chat, tiedottaminen julkaisut, kuten alan kirjat, radio-ohjelma.

Kokemusasiantuntijat ja **vertaiset** voivat toimia muun muassa tukihenkilöinä, vertaispalveluohjaajina, vertaisneuvojina, vertaisliikuttajina ja niin edelleen. Edellä mainitut tehtävät ovat vastuullisia ja edellyttävät usein vertaiskoulutusta osa pitää kokemusasiantuntijakoulusta ja verkoston ja taustayhteisön tukea, sekä työkokemusta ja tehtävään soveltuvuutta. Vertaistuki on kuntoutumista edistävä tekijä ja toiminta toteutuu yhteisiin kokemuksiin perustuva osallisuus.

Esimerkki

- **Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat – varhainen välittäminen, osallisuus ja asumisen tuki -hanke.** Hankkeessa kokemusasiantuntijoille on laadittu tehtävänkuvat erilaisiin toimintaympäristöihin: matalankynnyksen palveluihin, 2) sosiaalipalveluihin, 3) jalkautuvaan sosiaalityöhön ja 4) kolmannen sektorin toimintaan. Kokemusasiantuntijalla on aina lähityöntekijä rinnalla kulkijana. Lähityöntekijä toimii siltana kokemusasiantuntijan ja työyhteisön välillä. Toimintaympäristöstä riippumatta kokemusasiantuntija käyttää kokemustaan työkaluna, kuuntelee asiakkaan koko tarinan, herättelee työntekijöitä ja on mukana yhteiskehittämisen prosesseissa.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Kokemusasiantuntijat ja -toimijat opintopoluille

Kokemusasiantuntijakoulutus on yleensä rajattu prosessi ja voi innostaa osallistujia hankkimaan täydentävää osaamista sekä rohkaista jatkamaan opintopolkua. Erityisesti 6–8 kuukauden koulutuskokonaisuudet, jotka on rakennettu yhteistyössä oppilaitoksen ja kolmannen sektorin tai palveluntuottajan kanssa, antavat valmiuksia ammatilliseen kouluttautumiseen.

”Koulutus antaa valmiuksia omien vahvuuksien tunnistamiseen, itsetunnon ja itsevarmuuden kasvamiseen ja minä-kuvan muutokseen. Se tukee arjen rytmin löytymistä, kun esimerkiksi koulutuksen myötä myöhästelyt vähenevät ja aikatauluista pystytään pitämään kiinni. Se tukee hyvinvointia vahvistavan identiteetin rakentumisessa: koulutuksessa olevat ovat tavalla tai toisella opiskelijoita, jota kuvastaa esimerkiksi opiskelijatodistuksen saaminen koulutuksen päätyttyä ja/tai, opintojen toteutuminen oppilaitosympäristössä.

Kokemus opiskelusta antaa pohjaa ja tuntumaa siitä, mitä on opiskella ja olla opiskelija. Monella saattaa olla ja onkin tulevaisuudessa tavoitteena opiskella ammattitutkinto. Tosin vielä oman tilanteen hahmottaminen saattaa olla omasta mielestä parempi ja ns. ”paremmalla tasolla” kuin todellisuudessa vielä onkaan, monesti vielä on pitkä matka täysipäiväiseen opiskeluun. Mutta hienoa on että tavoitteet koulutuksen aikana selkeytyvät ja alkaa tietynlainen prosessi kohti omia tulevaisuuden tavoitteita.”

Hanna-Leena Hurri, kokemusasiantuntijakouluttaja

Koulutuskokonaisuus yhdessä kokemusasiantuntijatoiminnasta saadun kokemuksen kanssa kerryttää ammattitaitoa esimerkiksi näyttötutkinnon suorittamiseksi tai voi innostaa aloittamaan oppisopimuskoulutuksen. Ammatillisen koulutuksen reformin ja ammattitutkintouudistuksen myötä osaamisen näkyväksi tekeminen nousee aiempaa tärkeämmäksi. Siksi kokemusasiantuntijakoulutuksesta on hyvä saada informatiivinen **todistus**.

Halu, kyky ja valmius opiskella tulee kartoittaa yksilöllisesti. Ns. SORA-lainsäädännön mukaan akuutti päihde- tai mielenterveysongelma voivat olla esteitä tietyn tyyppisten opintojen suorittamiselle hyväksytysti. **Kun toimintakyky on kunnossa ja hoito tasapainossa, ei esimerkiksi opioidikorvaushoito ole este opintojen aloittamiselle.**

Esimerkki

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

- **Opioidikorvaushoidossa olevien sosiaalisen osallisuuden vahvistamisen kehittämishankkeen (OK-hanke) (ESR 2016–2019) puitteissa järjestetty kokemusasiantuntivalmennus**

Lue lisää

- Lähteet: Lisätietoa näyttötutkinnosta

Työllistymisestä ja kuntoutumisesta

Kokemusasiantuntijana toimiminen on itsessään arvokasta toimintaa. Monille toiminta on välivaihe matkalla ammatilliseen koulutukseen, palkkatyöhön tai eläkeselvittelyyn. Osalle kokemusasiantuntijatehtävä auttaa rakentamaan uuden identiteetin, jonka varassa voi toimia monialaisissa tehtävissä huolimatta vaikkapa etenevästä sairaudesta ja työkyvyttömyyseläkkeestä. Pääosin työ on keikkaluontoista, palkkioperustaista ja parhaimmillaan yleensä osa-aikaista. Tämä tulee huomioida jo koulutukseen rekrytoinnissa.

Kokemusasiantuntijatoiminta voi toimia reittinä takaisin työelämään. Kokemusasiantuntijana toimiminen voi parhaimmillaan kuntouttaa ja johdattaa uudenlaiseen työnkuvaan.

Kokemusasiantuntijatyö linkittyy ajankohtaiseen keskusteluun osatyökyisyydestä ja uusista tavoista työllistyä.

”Koulutuksessa olleista hyvin moni on lähtenyt kuntouttavaan työtoimintaan tai on siinä jo, työharjoittelut ja ihan palkkatyökin on mahdollistunut hankkeen kautta ja kokemusasiantuntijakoulutuksen näen aika suurena astinlautana myös työelämään.”

Hanna-Leena Hurri, kokemusasiantuntijakouluttaja

Palkkiosta

Palkkiokäytännöistä on tärkeä sopia yhteisesti. Milloin kyse on vapaaehtoistyöstä, milloin toiminnasta, josta maksetaan kulukorvauksia tai matkat ja/tai palkkio, sekä milloin kyse on palkkiperustaisesta työtehtävästä. Tehdystä asiantuntijatyöstä kuuluu siis maksaa koulutetulle kokemusasiantuntijalle asianmukainen palkkio- ja kulukorvaukset.

”Palkan/palkkion merkitystä ei voi vähätellä. Se vaikuttaa hyvin monella eri tasolla, luo osallisuuden tunnetta ja tunteen, että osaamista arvostetaan. Itse tienattu raha helpottaa arkea ja parantaa elämänlaatua.” kuvaa OK-hankkeen kouluttaja.

Vaikka kokemustoimijan kanssa sovittaisiin toiminnasta, jota ei määritellä varsinaiseksi asiantuntijatehtäväksi, josta saa palkkaa tai palkkioita, tulee yhdenvertaisuusperiaatteesta ja

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

toiminnan eettisyydestä huolehtia. Esimerkiksi matkakuluista, ateria- ja majoituskuluista sekä työnohjauksesta ja tuesta tulee sopia siten, että osallistuminen on mahdollista.

Kokemusasiantuntijan kanssa kartoitetaan tarvittaessa yhdessä etukäteen korvausten vaikutus tuloihin. Usein kuntoutumisvaiheessa olevien kokemusasiantuntijoiden toimeentulo koostuu erilaisista sosiaaliturvaetuuksista ja kokemusasiantuntijatehtävistä saadut ansiot täydentävät lisätuloa. (Hietala & Rissanen 2015.) Haasteena kokemusasiantuntijatoiminnan kehittämiseen onkin erityisesti sosiaaliturvaetuuksien ja palkkatulojen yhteensovittaminen.

Esimerkkejä:

- [Fattaluuta-toiminta](#) perustuu vapaaehtoistyöhön, jossa valmennusta saaneet palveluiden käyttäjät jalkautuvat tukemaan vertaisiaan esimerkiksi sosiaalitoimen tai Kelan toimipisteiden aulaan.
- [Kokemustoimintaverkoston](#) jäsenet taas toimivat erilaisissa vapaaehtoistyön tehtävissä sekä palkkioperustaisesti.
- Kokemusasiantuntijatoiminta on Suomessakin jo ammattimaistunut ja esimerkiksi [Vantaalla](#) toimii kokemusasiantuntijavastaanoton malli, jonka kokemusasiantuntijat työskentelevät palkkaperustaisesti.

Kokemusasiantuntijatyön paikallinen organisointi ja kokemusasiantuntijoiden tuki

Koulutuksen aikana kouluttajien ja työtehtäviä koordinoivien tahojen tulisi sopia kokemusasiantuntijatehtävien välittämistä ja palkkiokäytännöistä myös koulutuksen tai mahdollisen kehittämishankkeen jälkeen. Kokemusasiantuntijakoulutus antaa eväitä toimia kokemusasiantuntijana, muttei työkokemusta, ellei sitä tarjota. On tärkeää, että jo koulutuksen vastuutoimija varmistaa koulutettavien mahdollisuuden kiinnittyä alueensa kokemusasiantuntijatyön verkostoon ja asiantuntijatyötä koordinoivaan tahoon.

Tämä tukee kokemusasiantuntijana toimimista sekä vertaistoiminnan että ammatillisen tuen keinoin.

Kokemusasiantuntijatyö on vaativaa ja edellyttää tuki- ja vertaistoimijoiden verkostoa toimiakseen. Yksittäisten kokemusasiantuntijoiden näkemyksiä on hyvä peilata vertaisten näkemyksiin ja kokemuksiin aiheesta. Parhaimmillaan kokemusasiantuntija toimii äänitorvena laajalle joukolle vertaisiaan ja pyrkii välittämään erilaisia näkökulmia

thl

Diak

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

käsiteltävään teemaan. Lisäksi koulutetulla kokemusasiantuntijalla on koulutuksen tuomaa ymmärrystä esimerkiksi palvelujärjestelmästä ja sen yleisistä toimintaperiaatteista.

Työtehtävien välitystoimijana voi toimia järjestö, sairaanhoitopiiri, tai muu taho, jolla on mahdollisuus tarjota pitkäjänteinen tuki kokemusasiantuntijatehtävissä oleville.

Tuki toteutuu esimerkiksi työtehtävien välittämisenä, koordinoituna, koulutettujen kokemustoimijoiden vertaisvuorovaikutuksen mahdollistajana, työnohjaus- ja jatkokoulutustoiminnan tarjoamisena. Välittäjäorganisaation tärkeänä tehtävänä on huolehtia siitä, että kokemustoimijoiden kanssa tehtävät sopimukset ovat oikeudenmukaisia ja mielekkäitä sekä tietyille kokemusasiantuntijalle soveltuvia.

Kokemusasiantuntijan jaksamisen ja kasvuprosessin kannalta on tärkeää järjestää työnohjauksellista tai vertaistukea sekä tarvittaessa varmistaa hoidollisen tai terapeuttien kontaktien jatkuminen. Kokemusasiantuntijoiden hyvinvoinnista on huolehdittava erityisen tarkoin uupumuksen välttämiseksi.

Esimerkiksi

- Mielen ry:n alaisuudessa toimivaa [Mielen avointa opistoa](#) on kehitetty jo yli 15 vuoden ajan ja toiminta tarjoaa pitkäjänteisesti koulutusta, koordinaatiota, vertaistukea sekä työnohjausta kokemusasiantuntijoina toimiville.
- Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä [kokemusasiantuntijatoimintaa](#) on kehitetty toimimaan organisaation sisällä.

Laajennettu työyhteisö muuttaa ammattilaisten roolia ja työkuultuuria

Johtamiskulttuuri ja ammattilaisten työrooli ovat murroksessa. Nykyisten ja tulevien ammattilaisten ote omaan työhönsä syvenee, kun kokemustieto antaa tieteellisen tiedon rinnalle näkökulman sairastuneen tai vammaisen arkeen, kuntoutumiseen ja kokemuksiin samastaan avusta ja tuesta sekä sen haasteista.

Yhteistyön roolit ovat edelleen määrittelemättä ja epäselviä, ja toiminta vakiintumatonta. Erityisesti tarvittaisiin ammattilaisten valmennusta, kokemustoimijoille työnohjausta, jatko- ja syventävää koulutusta, kokemusasiantuntijan roolien ja vastuukysymysten, vakuutusurvan, palkkioiden maksamisen ja toiminnan puitteiden selventämistä.

Kokemustiedon tarve on vahvistunut entisestään maakunta- ja sote-uudistuksen myötä.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Kokemusasiantuntijoiden palveluista tiedottaminen ja ymmärryksen jalkauttaminen asiantuntija- ja palveluntuottajatahoille on keskeinen osa työn kulttuurin muutosta, jotta kokemusasiantuntijat voivat toimia tehtävissä.

Historiaa

Kokemusasiantuntijuuden juuret löytyvät potilasjärjestöistä, vapaaehtoistyöstä, tukihenkilötoiminnasta ja vertaistuesta. Kokemusasiantuntija-termi levisi valtakunnalliseksi käsitteeksi 2000-luvulla erityisesti Mieli 2009 -ohjelman myötä. Kokemusasiantuntijuus sisältyi ajatukseen toipumisprosessista (**recovery-ajattelu**). Oman kokemuksen asiantuntijaksi kasvamiseen liittyvät toivo ja onnistumisen kokemukset.

Kokemuksen ääntä – ihmisten tarinoita toipumisesta – haluttiin alkaa hyödyntää niin sosiaali- ja terveydenhuollon opiskelijoiden kuin ammattilaisten osaamisen vahvistamiseksi sekä palveluiden kehittämiseksi.

Vertaistoiminnassa ihmiset toimivat toistensa tukijoina, samaistumisen kohteina, läsnäolijoina ja tasavertaisina, vastavuoroisina kuulijoina (Falk ym. 2013, 4). Toivon luominen on yksi motivoitumisen kulmakivistä. Kokemustoimija voi vertaisena tuoda toivoa ja sanottaa asioita toisella tapaa kuin ammattilainen omassa roolissaan.

Lähteet

Linkkejä

Kokemustoimija- ja asiantuntijatahoja

- Kokoa ry <http://www.kokemusasiantuntijat.fi/>
- Kokemustoimintaverkosto <http://www.kokemustoimintaverkosto.fi>
- Kokenet-palvelu <https://kokenet.fi/>
- Mielen ry <https://www.muotiala.fi/toiminta/toimintaa-ryhmia-ja-koulutuksia/mielen-avoin-opisto/> MUUTTUMASSA: www.mielen.fi -ALKUISEKSI
- Sairaanhoidopiirit kuten Keski-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla: http://www.ksshp.fi/fi-FI/Sairaanhoidopiiri/Muu_toiminta/Perusterveydenhuollon_yksikko/Kokemusasiantuntijat

Yhteiskehittäminen: <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/sosku/yhteiskehittaminen>

Asiakasosallisuus ja asukasosallisuus:

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

- [Thl.fi: Asiakas- ja asukasosallisuus](#)
- [Asiakkaiden osallistumisen malli \(Alueuudistus.fi\)](#)

[Työelämäosallisuus \(Thl.fi\)](#)

Lisätietoa näyttötutkinnosta:

- [Opetushallitus, näyttötutkinto](#)
- Video: [Näyttötutkinto](#)
- [www.opintopolku.fi](#)
- Ajankohtaista: [Ammatillisen koulutuksen reformi](#)

[Kokemusasiantuntijakoulutus- ja palkkiosuosittukset](#) (Koulutetut kokemusasiantuntijat ry., 2017)

Kirjallisuutta

Hietala Outi & Rissanen Päivi 2015. [Opas kokemusasiantuntijatoiminnasta. Kuntoutussäätiö ja Mielenterveyden keskusliitto](#) (pdf)

Hietala, Outi & Terävä, Ari 2017. [Verkottajan kammareissa. Kutsu päihde- ja mielenterveyspalvelujen yhteiskehittämisen tiloihin ammattilaisina ja kokemusasiantuntijoina](#)

Jurvansuu, Sari. & Rissanen, Päivi 2018. [Päihde- ja mielenterveysjärjestöjen vertais- ja vapaaehtoistoimijoiden väsymisen ja uupumisen tunteet \(pdf\)](#) Tietopuu: Tutkimussarja 1/2018: 1-15.

Jurvansuu, Sari & Rissanen, Päivi 2017. [Päihde- ja mielenterveysyhdistysten vapaaehtoistoiminta kolmannen sektorin hybridisaatiokehityksen näkökulmasta](#) (pdf)

JurvansuuS & Rissanen P (2017) Päihde- ja mielenterveysyhdistysten vapaaehtoistoiminta kolmannen sektorin hybridisaatiokehityksennäkökulmasta. Tietopuu: Tutkimussarja 1/2017: 1-14.

Laitila, Minna, 2010. [Asiakkaan osallisuus mielenterveys- ja päihdetyössä. \(pdf\)](#) Itä-Suomen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Akateeminen väitöskirja.

Rissanen, Päivi 2015. [Toivoton tapaus? Autoetnografia sairastumisesta ja kuntoutumisesta.](#) Väitöskirja. Kuntoutussäätiön tutkimuksia 88. Väitöskirja kokonaisuudessaan: https://kuntoutussaatio.fi/assets/files/2016/06/Paivi_Rissanen.pdf

Rissanen, Päivi & Jurvansuu, Sari 2017. Vertaistoiminnan muodot ja merkitys päihde- ja mielenterveysjärjestöissä. Kuntoutus 1/2017.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Rissanen P & Puumalainen J (2016) Kokemuksen kautta osaamiseen: vapaaehtoisuus, vertaisuus ja kokemusasiantuntijuus. Kuntoutus 1/2016.

Pohjola, Anneli, Kairala, Maarit, Niskala Asta & Lyly Hannu. [Asiakkaasta kehittäjäksi ja vaikuttajaksi. Asiakkaan osallisuuden muutos sosiaali- ja terveystalveissa](#) Helsinki: Vastapaino, 2017.

[Mieli 2009 -ohjelman julkaisukoonti, jossa useita artikkeleita kokemusasiantuntijatyön etenemisestä maassamme.](#) Näistä kokemusasiantuntijatoiminnan toimeenpanon kannalta keskeisiä muun muassa:

- o Sosiaali- ja terveysministeriö 2009. Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. Mieli - 2009 -työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:3, 2009.
- o Mieli-ohjelman loppuraportti 2015: Partanen, Airi; Moring, Juha; Bergman, Viveca; Karjalainen, Jouko; Kesänen, Minna; Markkula, Jaana; Marttunen, Mauri; Mustalampi, Saini; Nordling, Esa; Partonen, Timo; Santalahti, Päivi; Solin, Pia; Tuulos, Tytti; Wuorio, Sanna (toim.). [Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009–2015 – Miten tästä eteenpäin?](#) Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 20/2015. (Kokemusasiantuntijutta käsitelty sivuilla 239–268.)
- o H. Falk, M. Kurki, P. Rissanen, S. Kankaanpää, N. Sinkkonen 2013. [Kuntoutujasta toimijaksi – kokemus asiantuntijuudeksi.](#) Työpaperi 39/2013. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- o E. Kostiainen, S. Ahonen, T. Verho, P. Rissanen, T. Rotko 2014. [Kokemukset käyttöön – kokemusasiantuntijatoiminnan kehittäminen.](#) Työpaperi 36/2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- o Päivi Lepistö, Lauri Kuosmanen, Airi Partanen, Juha Moring (toim.) 2012. [Paremmat palvelut avaimia – Kansallisen mielenterveys- ja päihdesuunnitelman toimeenpano Mielen avain – hankkeessa.](#) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportteja 64/2012.

Esityksiä aiheesta

Puumalainen, Jouni. [Vertaisten ja kokemusasiantuntijoiden rooli päihde- ja mielenterveysmessuissa. Esitys Mielenterveysmessuilla 2016 \(pdf\)](#) MTKL, Kuntoutussäätiö.

Rissanen, Päivi, Helsinki 4.4.2017. [Vapaaehtoisuus, vertaisuus ja kokemusasiantuntijuus päihde- ja mielenterveysjärjestöissä.](#)

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

